

Competentiegericht onderwijs en beoordeling

Elk ROC wil graag goed opgeleide beroeps-beoefenaren afleveren. Niet alleen een ROC is hierbij gebaat, maar ook het werkveld. Het werkveld wil graag over deskundig personeel beschikken en er is een tendens waar te nemen dat men meer invloed wil hebben op de inhoud (en identiteit) en het niveau van de opleiding. Dat wordt met het invoeren van het competentiegericht onderwijs steeds duidelijker waarneembaar.

Het niveau van de opleiding moet dus beheersbaar zijn. Dat betekent dat de beoordeling betrouwbaar moet zijn, dat wil zeggen nauwkeurig en zuiver meetbaar. De geleverde prestatie moet het werkelijke resultaat zijn van kennis, vaardigheid, houding en motivatie. De beoordeling mag niet afhankelijk zijn van toevallige factoren. De beoordelaars moeten over eensluidende criteria beschikken en deze ook als zodanig toepassen. Ook mag de beoordelaar geen invloed kunnen uitoefenen op de eindbeoordeling van de deelnemer.

In dit artikel worden vooral het richten op de toetsing met betrekking tot de Proeve van bekwaamheid en de cognitieve toetsing aan de orde gesteld.

De proeve van bekwaamheid

Wanneer een deelnemer een vaardigheid positief afsluit door middel van een Proeve van bekwaamheid, zal dat geen garantie zijn dat de leerling de competenties met bijbehorende kerntaken (en prestaties) beheerst. Hij kan de vaardigheid bij een Proeve van bekwaamheid eenmalig met een positieve beoordeling afsluiten. Maar dat wil dus niet zeggen dat hij dezelfde of een soortgelijke vaardigheid (of een vaardigheid in een andere setting) op een ander moment wél zal beheersen. De competentie is dan niet generaliseerbaar.

Een kerntaak bestaat uit vele onderliggende taken met bijbehorende vaardigheden. Bij een beoordeling van één vaardigheid aan de hand van een Proeve van bekwaamheid beperk je de beoordeling tot één enkele taak. Hiermee beperk je je echter ook in het doen van uitspraken over de beoordeling van alle andere mogelijke taken.

Toetsing alleen maar door een Proeve van bekwaamheid geeft dus onvoldoende garantie om het niveau van de deelnemer vast te kunnen stellen.

Kortom: one shot geeft geen houvast om het niveau te kunnen bepalen.

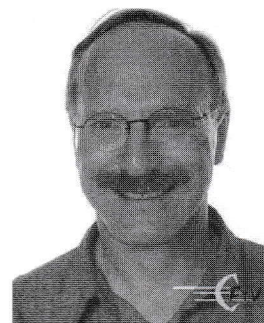
Het is aan te bevelen om competentiegerichte toetsen aan de hand van meerdere vaardigheden gedurende de gehele opleiding te laten plaatsvinden. Dan kun je de deelnemers wel met een gerust hart hun opleiding met een Proeve van bekwaamheid laten afsluiten. Wanneer de deelnemer deze Proeve van bekwaamheid doet, weet hij bijna zeker dat hij zal slagen. Kijk bijvoorbeeld naar het zwemdiploma. Alle vaardigheden heeft de deelnemer dan ook al van tevoren geleerd. Veel ROC's anticiperen hierop. Voordat de deelnemer een Proeve van bekwaamheid doet, moet hij eerst een aantal relevante vaardigheden met een positieve beoordeling hebben afgesloten. Dit kan door middel van een aftekenboekje of een portfolio.

Het toetsen van kennis

Er zijn ROC's die cognitieve toetsing achterwege laten of de cognitieve in geïntegreerde toetsen (in combinatie van een vaardigheid) laten plaatsvinden.

Het is lastig om kennis geïntegreerd te toetsen. Je moet dan veel moeite doen om hiervoor een geschikte procedure te ontwikkelen. Ook is het lastig om algemene zaken af te toetsen, terwijl deze ook specifieke elementen bevatten. Het is dan efficiënter om cognitieve kennis vooraf af te toetsen. Dan kun je de leerling met een gerust hart een ingewikkelde procedure in laten gaan.

Het eenmalig toetsen van kennis tijdens een vaardigheid staat ter discussie. Ook hier gaat de uitspraak op: "One shot geeft geen houvast om het niveau te kunnen bepalen." Bij een eenmalige toetsing van een vaardigheid in een eenvoudige situatie zijn de mogelijkheden om kennis te toetsen erg beperkt. Het is slechts een steekproef en het zegt dus onvoldoende of de deelnemer over alle noodzakelijke kennis beschikt om vaardigheden in andere en meer complexe settings goed te kunnen uitvoeren. Ook hier geldt: deze toetsing is niet betrouwbaar. Het aantal cognitieve (en psychomotorische) toetsmomenten moet toereikend zijn om steekhoudend te zijn om toevalstreffers uit te sluiten.

Kees van Niekerk.

Er is een nieuwe trend van herwaardering van kennis. Veel ROC's zijn van mening dat het zonder kennis eenvoudig niet gaat. Je hebt kennis nodig om te weten hoe je een bepaalde vaardigheid kunt uitvoeren.

Dit is mede het gevolg van de grotere invloed van het werkveld. Het is te begrijpen dat zij grip willen hebben op het niveau van de opleiding. Natuurlijk wil het bedrijfsleven deskundig personeel. Het is vanzelfsprekend dat kennis niet alomvattend is. Ook een goede beroepshouding, zoals inzet, inzicht hebben, initiatieven nemen, probleemoplossend kunnen handelen, plannen, samenwerken, kritisch zijn en kritiek kunnen aanvaarden zijn heel belangrijke aspecten.

Maar dat neemt niet weg dat het kennisaspect hiermee zomaar weggepoetst kan worden.

Bij het competentiegericht onderwijs gaat men uit van een mix van toetsmethoden. Hierbij horen alle aspecten van het competentiegericht onderwijs aan bod te komen: kennis, vaardigheid, motivatie en houding. Aan te bevelen is vaardigheden meerdere keren in verschillende settings af te toetsen. Kennis kan om praktische redenen vooraf worden afgetoetst.